

самореалізації у своїй державі та почуття гордості від приналежності до неї. Лише тоді більшість юнаків та дівчат, які відправляються за наукою в інші світи, верталася б додому, застосовуючи знання на користь розвитку своєї країни.

1. Ахтирська І. Століття жити – століття навчайся / Інна Ахтирська. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.studyinpoland.pl/russian/index.php?option=com_content&task=view&id=76&Itemid=96. 2. Гришко Л. Чим німці українських студентів спокушали / Лілія Гришко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,15415081.00.html>. 3. Гуз Ю. Понад 18 тисяч молодих людей на Житомирщині не мають роботи / Юлія Гуз. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soyuztv.zhitomir.org/index.php?op=news&id=677>. 4. Еміграція висококваліфікованих кадрів є корисною для економіки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.net/ukr/debaty/14>. 5. Європейська вища освіта для українців. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://myreferatik.in.ua/news/evropejska_vishha_osvita_dlja_ukrajinciv/2011-01-29-136. 6. Иванов А. Е. Студенчество России конца XIX – начала XX века: социально-историческая судьба / Анатолий Иванов. – М.: РОССПЭН, 1999. – 414 с. 7. Кобченко К. Жінки з Наддніпрянської України у вищій школі Швейцарії (кінець XIX – початок XX століття) / Катерина Кобченко // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2005. – Вип. 39–40. – С. 611–627. 8. Кобченко К., Пасько І. Українки на Санкт-Петербурзьких (Бестужевських) Вищих жіночих курсах (до 130-річчя заснування першого жіночого університету в Росії) / Катерина Кобченко, Ірина Пасько // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Українознавство». – 2008. – Вип. 12. – С. 43–47.

9. Малиновська О. «Наслідки міжнародної міграції населення України та політико-управлінські дії щодо їх врегулювання». Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України / О. Малиновська. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/562/>. 10. Микитась В. Л. Давньоукраїнські студенти і професори / Василь Микитась. – К.: Абрис, 1994. – 287 с. 11. Оржель К. За освітою в Росію – близько, доступно, якісно / К. Оржель // Журнал «Сучасна освіта». – 2011. – № 4 (77). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://s-osvita.com.ua/content/view/692/116/>. 12. Понад 18 тисяч молодих людей на Житомирщині не мають роботи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soyuztv.zhitomir.org/index.php?op=news&id=677>. 13. Проценко О. За 5 років кількість українців, охочих здобувати освіту за кордоном, збільшилася в 10 разів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.golosua.com/ua/main/article/podiyi/20101011_zh-5-rokiv-kilkist-ukrayinciv-ohochih-zdobuvati-os. 14. Рось О. Реформи Табачника збільшили кількість українських студентів у Польщі / Ольга Рось. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/abroad/higher_school/articles/18258. 15. Сайт Союзу українських студентів Німеччини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sus-n.org/index.php?mode=index&r=1>. 16. Українці все частіше обирають освіту за кордоном. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rss.novostimira.com/n_1445633.html. 17. Українці отримують світову освіту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kyivpost.ua/opinion/blogs/ukrayinci-otrimuyut-svitovu-osvitu-24319.html>. 18. Хижняк З. І., Маньківський В. К. Історія Києво-Могилянської академії / Зоя Хижняк, Валерій Маньківський. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Києво-Могилянська академія, 2008. – 203 с. 19. Neumann D. Studentinnen aus dem Russischen Reich in der Schweiz (1867–1914) / Daniela Neumann. – Zürich: Rohr Verl., 1987. – 270 s.

Людмила Сорочук

Фольклорна традиція в українському зарубіжжі: форми збереження та культуропредставлення

У статті розглянуто питання функціонування фольклорної традиції в українському зарубіжжі. Досліджується культурне надбання наших предків та форми побутування й збереження народних традицій українців за межами України.

The article reflects functioning of folklore tradition of the Ukrainians abroad. The cultural heritage of our ancestors and forms of existence and national traditions' preservation by foreign Ukrainians is studied in the article.

Усна народна традиційна культура в Україні завжди відігравала вирішальну роль у збереженні мови, духовності, національної ідентичності й перспективи розвитку. В розбудові незалежної Української держави особлива роль належить збереженню національних традицій, культури, родової пам'яті, формуванню національної свідомості українців як в Україні, так і поза її межами. Упродовж тисячоліть українці творили свою усну традиційну культуру. Розмаїття фольклорних творів, досконала, відшліфована віками поетика, своєрідні стилістичні й композиційні прийоми засвідчують глибоке художнє пізнання народом і світу, і самого себе.

Український фольклор, народні традиції як визначальні складові традиційної народної культури, носії мови й світогляду є універсальним засобом вираження ментальності українців, себто важливим чинником формування національної свідомості й самосвідомості, формування духовного світу особистості, її морально-естетичного розвитку. Особливо це виражається у тих людей, які з різних причин та через різні життєві ситуації опинилися далеко від рідних й своєї батьківщини.

Розмаїтм і донині недостатньо вивченим є світ народної української культури, особливо за її об'єктами. Поза сумнівом, вагомим пластом етнокультури залишається усна народна творчість української діаспори.

Фольклорна традиція донесла сучасним поколінням інформацію про світогляд праукраїнців. Глибокозмістовні свята, традиції та звичаї розкривають багатоаспектність духовного життя наших пращурів та репрезентують українську ментальність. Леся Храплива-Щур зазначає: «Старо-

давні українські звичаї настільки гарні, змістовні й надто дорогі нам, щоб могли зникнути. Щораз нові покоління перебирають їх за свої і, практикуючи їх, продовжують і розвивають найкращі традиції нашого народу. Митці черпають із них натхнення, а діти вчать ся поважати й подивляти в них скарби духа свого народу» [13, с. 14].

Однією з важливих для України проблем сьогодення є проблема соціальної, політичної, економічної та культурної інтеграції українців у світове співтовариство. Чому йдеться про таке поняття, як «інтеграція українців»? Тому що процес інтеграції не зупинити. Це сучасні виклики глобалізаційних процесів, які розгортаються у світі. Ми живемо в XXI ст., в добу, насичену інформаційними технологіями, коли людина вільна у виборі зацікавлень і реалізації своїх можливостей та потреб. Адже інтеграція входить у зміст етнополітики, активно вводиться в науковий обіг та суспільну практику України й багатьох країн світу.

Нагадаємо, що інтеграція – це сукупність процесів, спрямованих на об'єднання етнічних груп у рамках держави. Тому суб'єкти державного управління України мають знати про інтеграцію представників інших етносів в українське суспільство і, звичайно, дбати про вдосконалення інтегративних процесів у світовому контексті. Дуже вдало висловився з цього приводу В. Євтух. Дослідник зауважує, що задоволення потреб (соціальних, політичних, культурних) різних етнопольових компонентів суспільства та віднайдення оптимального співвідношення у задоволенні цих потреб титульного етносу (нації) і меншинних груп населення є визначальним моментом в етнополітиці [5].

Від давнини і до сучасності українська фольклорна традиція пройшла складний багатоступовий шлях розвитку. Залежно від історичної долі народу, суспільних і політичних процесів, культурних впливів та зв'язків із фольклором інших народів народжувалися нові твори, зазнавали змін, збагачувалися новими темами, сюжетами й образами старі тексти. Однак, у народній пам'яті стійко зберігалися й оберігалися найцінніші надбання, все те, що було пов'язано з нашою історією, обрядовими і звичаєвими традиціями українців. Народна культура передавалася від покоління до покоління. Це було важливим фактором єдності народу та показником етнічної, національної особливості й самобутності серед інших культур і народів. Український фольклор живе, поширюється й твориться як в середовищі українців за межами батьківщини, так і в діаспорі – Північній Америці, Канаді, Аргентині, Австралії, у європейських країнах, в країнах СНД та ін. Тому *творчість української діаспори, фольклор діаспори є складовою загальноукраїнського фольклорного масиву й національної культури.*

Поняття «український фольклор» досить складне. Досліджуючи український фольклор у теоретичному висвітленні, С. Росовецький наголошує: «Маємо справу з явищем синтетичним, оскільки йдеться про усну творчість не лише українців (та іноетнічних носіїв традиційної української культури), які живуть на території України, але й тих, хто опинився за її державними кордонами, зберігають свою мову та фольклор» [9, с. 43]. Складніший, триадний поділ використовує зарубіжний україніст Ю. Тамаш, який розрізняє «материк» (українці у складі національної держави), «периферію» (у Польщі, Словаччині тощо) і власне «діаспору» [11, с. 279].

Структура фольклору діаспори не є однорідною. У тих регіонах, де українці живуть споконвіку, як, скажімо, на Підляшші та Холмщині (Польща), вони фактично створюють хоч і відокремлені від материкової України, але природні анклавні українського фольклору, принципово не відмінні, наприклад, від гуцульського або слобожанського. Там, де еміграція була частковою, лише у певних областях, вихідці з них перемішувалися, проте їхній фольклор згодом набував макрорегіонального вигляду. Прикладом є фольклор канадських українців – нащадків емігрантів (переважно із Західної України). Попри відстані й життєві негаразди, переселенці збираються до купи з різних куточків країни задля проведення зібрань, народних свят, етнофестивалів тощо. В такий спосіб з різнорегіональних компонентів утворюється нова, доволі мозаїчна фольклорна єдність. Проводиться обряд, лунає народна пісня, готуються національні страви, українці одягають національний одяг, – і це не весь перелік показників, які презентують нашу фольклорну традицію у світі.

Отже, перебуваючи далеко від України, зарубіжні українці є носіями і творцями нашої культури, наших традицій і, звісно, цей набір вони відтворюють у своїй діяльності. С. Грица припускає, що «багата система поетичних паралелізмів у фольклорі українців є виявом надчутливої реакції на навколишнє середовище, «первісної» прив'язаності до нього, способом його персоніфікації» [3, с. 20]. Зрозуміло, що для дослідників етнографії, фольклору в сучасному українському зарубіжжі є цікавою позиція збереження прадавніх, реліктових етнокультурних явищ і творення нових.

За приклад можуть слугувати збережені на Кубані (місце компактного проживання українців) зразки запорізьких гуртових форм чоловічого співу [7, с. 29]. На Холмщині в середині ХХ ст. ще фіксували магічні замовляння худоби з характерним погансько-християнським дуалізмом,

що колись побутували на Подніпров'ї, Слобожанщині й інших українських регіонах.

Пісенний та прозовий фольклор Угорської Русі (майже тисячоліття відрізаної від України) В. Гнатюк вважав суттєвим для розуміння проблем української історії. Навіть «пряшівські новотвори» на емігрантську тематику вирізняв «розмаїттям традиційних віршованих форм від лише коломиїкових галицьких» [8, с. 76].

Феноменом українського фольклору й етнокультури загалом є народна пісня. Це найпомітніший дар, принесений українцями у вселюдську духовну скарбницю. Українська народна пісня лунає майже в усіх куточках планети, де жили й зараз мешкають наші земляки. До української пісні зверталися талановиті митці зі світовим визнанням. Згадаймо німецького композитора Й. Баха, котрий опрацював мелодію популярної в Європі народної пісні «Та не жури мене, моя мати». З творчістю геніального Л. Бетховена пов'язані українські народні пісні «Ой надворі метелиця», «Од Києва до Лубен», «Одна гора високая», «Іхав козак за Дунай». Ці пісні увійшли у європейську музичну культуру і стали надбанням усього людства. В. Коротя-Ковальська, солістка тріо «Золоті ключі», досліджуючи феномен української народної пісні, зазначала: «Пишучи свою оперу «Викрадення із Сералю», великий В. Моцарт скористався українськими пісенними мелодіями, а також увів їх у двадцятку фортепіанну сонату» [6, с. 137].

Висока пісенна поезія й народна музика презентувала в Європі унікальність і неперевершеність виконання народних дум. Українські кобзарі співали в Європі вже в XV ст. (Г. Нудьга) і завойовували прихильність слухачів, виконуючи українські пісні й думи. Європейські дослідники говорять про українську пісню як про високорозвинену і багату на образи й символіку, а думи та історичні пісні виставляють на перше місце в Європі.

Із другої половини XIX ст. у середовищі переселенців з України, які масово полишали рідні землі і в пошуках кращого життя вирушали в чужі краї, виникли *емігрантські* пісні. Ці фольклорні твори мали й іншу назву – «співанки про Канаду» чи «співанки про Америку», хоча українці емігрували й до Німеччини, Угорщини, Бразилії. Емігрантські пісні – це фольклорні тексти пісень, які витворилися поза межами України, в іншому середовищі й відбивають суспільно-побутове життя українських заробітчан.

Цикл емігрантських пісень об'єднує кілька мотивів: драматичні переживання, пов'язані з рішенням покинути рідні краї; тяжкий шлях на чужину, тривога в дорозі; освоєння нових земель, важкі умови праці й життя; глибокі переживання роз'єднаних родин; прагнення повернутися додому; щасливе або трагічне повернення; асиміляція на чужині; набуття матеріальних статків. Прикладом може слугувати пісня «Ай виріс я, гарний хлопчик...» [10]:

Ай виріс я, гарний хлопчик, при своїй родині
Та й весело розвивався в нас на Буковині...
Ай і став я та й думати, що маю робити,
Може, піду до Канади, краще стане жити...

Привезли нас до Канади та й на плац пустили.
Виходжу я та й блукаю, як заєць в пустині.

Ой ходжу я та й блукаю та й ревноенько плачу,
Здає ми ся, що си з жінков нігди не побачу...
В руськїм краю на Великдень, як мак процвітає,
А я ходжу по Канаді, роботи шукаю.

Досліджуючи й аналізуючи емігрантські пісні, С. Грица писала: «Ця пісня відбила майже всі етапи емігрантського шляху – від уявного міфу про «щасливий америчкий край» (про який співається в інших піснях), заради якого люди покидали рідні домівки, родини, і те, як їхні мрії розбивались об сувору реальність, з котрою їм довелося зіткнутися насправді... В ситуації відірваності від рідного дому, ностальгії та разом з тим з усвідомленням необхідності пристосування до нових обставин адресація до автентичних коренів своєї культури – мови, пісні – була потрібною для морального самозбереження» [3, с. 20].

Серед найбільш відомих емігрантських пісень назвемо такі: «Подме, хлопці, подме до той Гамерики», «Ой Канадо, Канадочко, яка ти зрадлива», «Добре тому в Гамерице, хто ма жінки дві», «Як-ем їхав з Гамерики додому» та ін. Варто відзначити той факт, що емігрантські пісні знайшли подальше продовження і стали основою для фольклорних новотворів часів Другої світової війни, а також у період виїзду на заробітки в 90-х рр. XX ст. у європейські країни (Польща, Італія, Португалія, Греція, Іспанія).

За волею долі емігранти з України, переселившись на нові землі, свято зберігали й шанували культурні традиції своїх предків, своєї родини. Це була, передусім, необхідність підтримки емоційного й морального стану і задоволення своїх духовних потреб. Велика роль у цій справі належала *церковним громадам, сім'ї, громадським організаціям, колективам художньої самодіяльності, шкільництву*. Це не весь перелік форм і факторів збереження фольклорної традиції та культурипредставлення в українському зарубіжжі. Ми зупинимось на основних.

Українська родина. Основна роль у збереженні етнічної ідентичності українців зарубіжжя належить сім'ї. Головними у підтримці родинної атмосфери, збереженні мови, традицій, родинних цінностей, традицій виховання дітей є батько й матір. На чужині особливо загострюється відчуття рідної землі, рідного дому, родинних відносин між бабусями, дідусями й онуками. Покидаючи Україну, члени родини обов'язково брали з собою якісь речі (рушники, писанки, кераміку) хатнього вжитку, зроблені руками близьких людей, які б нагадували про рідну домівку й були оберегами в чужій стороні. А найголовніше – в родині зберігається мова, сімейні цінності, духовність, народна пісня, традиції, звичаї, проведення свят – усе те, що впливає на гармонійне виховання дітей. Адже атмосфера родинного життя впливає на молодь і є вирішальним чинником у процесі становлення і виховання особистості й збереження етнічної свідомості українців, особливо коли у шлюбі перебували українець та українка.

Велика роль у збереженні національних традицій далеко від України відводиться жінці-матері. Саме вона домагалася того, щоб у сім'ї побутувала рідна українська мова, передавала дітям знання народної кулінарії, народного мистецтва, навчала народних пісень і традицій, звичаїв і обрядів (родинна обрядовість). Дослідники наголошують на таких характерних рисах побуту українців в еміграції, як неабияка працьовитість усіх членів сім'ї, шанобливе ставлення до жінки і старших, демократизм й рівність між членами сім'ї, збереження міцних зв'язків із родиною. Розлучення в українських сім'ях було рідкісним явищем. Однак, спостерігалися випадки залишення дружини і дітей на батьківщині та створення нових сімей в еміграції. Тема залишеної жінки і дітей, а також розбитого кохання через від'їзд милого «за океан», «на чужину» – одна з найпоширеніших у фольклорі української діаспори.

Церква. Вагомий внесок у збереження національної свідомості, рідної мови, державності у середовищі українських емігрантів зробила церква. Адже церква притягувала людей, відірваних від родин, від рідної домівки. Вона зближувала і згуртовувала людей. Це були своєрідні осередки, в яких зароджувалося громадське українське життя. При церквах почало розвиватися українське шкільництво. Тут організовувались мистецькі колективи, фольклорні й танцювальні гурти.

Сьогодні найвпливовішою серед української діаспори залишається Українська католицька церква (УКЦ). Так, перша парафія УКЦ була заснована в Бачці (Сербія) 1751 р., а в 1884 р. до США прибув перший український священник Іван Волянський [4, с. 442]. У багатьох країнах (зокрема, у Бразилії, Аргентині, США, Канаді, Хорватії та ін.) вона об'єднує близько 80 % віруючих українців. Варто згадати, що священники УКЦ майже одночасно із переселенням українців направлялися у місця їх компактного проживання.

Шкільництво. Заснування шкільництва й ширення просвітництва в українській діаспорі почалося так само, як і церковний рух. Історія створення шкіл у середовищі українських емігрантів свідчить про усвідомлення нашими співвітчизниками, яких доля розкидала на різні континенти світу, значущості освіти для майбутніх поколінь, її ролі для національної ідентифікації. Основна увага зосереджена на освіті, організації навчання українською мовою, забезпеченні підручниками й книгами, створенні умов для повноцінного й гармонійного навчання й виховання дітей українських родин зарубіжжя й подальшого навчання у вищих навчальних закладах.

Сьогодні в українському зарубіжжі існує кілька типів українських шкіл. Міністерство освіти і науки України створило базу даних українознавчих шкіл за кордоном, згрупувавши їх у п'ять категорій: школи, в яких викладання здійснюється українською мовою; школи, в яких вивчають українознавчі предмети; загальноосвітні навчальні заклади, в яких вивчається українська мова; навчальні заклади, в яких українська мова вивчається факультативно; недільні та суботні школи, які є найчисленнішими; дитячі дошкільні заклади, що мають україномовні групи.

До початку 90-х років минулого століття україністика розвивалася лише у кількох країнах світу. Сьогодні можемо говорити про українознавчі студії не лише у США та Канаді, а й у 18 університетах зарубіжжя. Вони є в Польщі, Німеччині, Австралії, Угорщині, Румунії, Італії, Російській Федерації тощо.

Громадські та культурні осередки. Переселенці з України на нових землях створювали громадські та культурно-освітні організації, відкривали видавництва. Одним із перших українських громадянських осередків в еміграції було братство св. Миколая, засноване 1885 р. у м. Шепандоа (США) священником І. Волянським. Нині наймасовіша організація українців на Заході – Український Народний Союз (далі – УНС), яка утворилася у 1884 р. на Пряшівщині й зараз об'єднує понад 80 тис. осіб. Вона має мережу кредитних установ, клуби, будинки відпочинку, літні табори для дітей, освітні осередки. УНС активно займається справами культури й освіти в США і Канаді.

Вихідці із різних регіонів України створили товариства краян. Зокрема, Лемківський комітет, Лемко-союз, Світову Федерацію лемків, Українське світове об'єднання гуцулів, товариства «Бойківщина», «Волинь», «Подолани», «Тернопільщина», «Українська буковинська громада Нью-Йорка», «Водограй» та ін. Їхня діяльність спрямована на збереження національних місцевих традицій, звичаїв, діалектів, пам'яток

культури. Українські земляцькі організації займаються також видавничою діяльністю, створюють музеї, проводять з'їзди, збори членів товариств, спонсорують наукові дослідження. Наприклад, гуцульські товариства США і Канади видали тритомну «Історію Гуцульщини», лемківські товариства – шість томів «Аналіз Лемківщини». Більшість організацій українських краян мають періодичні видання.

Гарним прикладом активної діяльності є громадське життя українських переселенців Канади, яке на початковому етапі розгорталося у культурно-освітніх товариствах ім. Т. Шевченка, «Просвіті», хатах-читальнях, бібліотеках, школах. Як і в США, ініціаторами створення таких товариств виступали релігійні й політичні діячі. Зокрема, читальня ім. Т. Шевченка у Вінніпезі була відкрита вже 1896 р.

Останнім часом усе більшої громадсько-політичної значущості набувають організації, які об'єднують представників української діаспори у різних країнах. Серед них передусім Світовий конгрес вільних українців (СКВУ), виконавчий комітет якого є в Канаді. Він об'єднує багато українських осередків у США, Канаді, країнах Європи. Загальновідомі Світова федерація українських лікарських товариств, Асоціація діячів української культури тощо.

Українська діаспора поширює у світі українську культуру, зокрема багатство народного мистецтва: пісні, танці, усну народну творчість, вишивку, писанкарство, різьбу по дереву тощо. Одночасно зі створенням українських релігійних, громадських, культурно-освітніх осередків організовуються мистецькі й фольклорні колективи, драматичні гуртки, танцювальні колективи. Причому згадані колективи виникають майже скрізь, де компактно проживали й проживають українці. Народні, релігійні свята, видатні події в українській громаді завершуються виступами колективів художньої самодіяльності, організацією виставок вишивки, писанок, різьблення по дереву, виставкою-пригощанням національними стравами. Збереглася традиція супроводжувати сімейні свята й урочистості народними піснями, танцями, розвагами.

Відомий фольклорист та етнограф Олекса Воропай, який довгі роки прожив на еміграції, у своїй праці «Звичаї нашого народу» зазначає: «Звичаї, а також мова – це ті найміцніші елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, в одну націю... Усна народна творчість також може служити класичним прикладом єдності між усіма україн-

ськими землями. Ця спільність мови та звичаїв завжди була тими вузлами, які зв'язували наш народ, коли він був штучно поділений державними кордонами» [1, с. 5–6]. Усе це разом не дало українцям загубитися в чужомовному середовищі, допомогло зберегти свої мову, традиції, пісні та віру. Стислу інформацію про українські церкви, громади, музеї, бібліотеки, художні колективи, українські школи також поміщено у двотомнику «Українці в світі» [12].

Отже, соціально-політична ситуація в Україні упродовж XX – поч. XXI ст. зумовила появу культурологічного феномена – мистецтва та фольклору української еміграції. На сучасному етапі дослідження етнокультури українців особливого значення набуває вивчення традиційної культури зарубіжних українців, які, довгий час проживаючи за межами власної етнічної території, не втрачали здатності зберігати історично набуті культурні й духовні цінності своєї нації.

1. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – Київ: «Оберіг», 1993 / О. Воропай. – 590 с. 2. Грица С. Емігрантські пісні-новотвори / С. Грица // Історія української культури у п'яти томах. Українська культура XIX століття. – Том 4. – Книга 1. – К.: Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2008. – С. 547–549. 3. Грица С. Міграції фольклору (З приводу іммігрантських пісень з Канади) / С. Грица // Фольклор українців поза межами України: зб. наук. статей. – К., 1992. – 548 с. 4. Етнографія України: Навчальний посібник / За ред. проф. С. А. Макарчука. Вид. 2-ге. – Львів: Світ, 2004. – 520 с. 5. Євтух В. Етнополітика в Україні: правничий та культурологічний аспекти / В. Євтух. – К., 1998. – 216 с. 6. Коротя-Ковальська В. Народна пісенна традиція – джерело пізнання українців в світі / В. Коротя-Ковальська // Українське народознавство: стан і перспективи розвитку на зламі віків. Матеріали міжнародних науково-практичних читань, присвячених пам'яті українського фольклориста Михайла Пазяка. – К., 2000. – С. 136–139. 7. Мацієвський І. Проблеми маргінальних українських етноісторичних масивів сучасного зарубіжжя / І. Мацієвський // Нове життя старих традицій: Традиційна українська культура в сучасному мистецтві і побуті / За ред. проф. В. Давидюка. – Луцьк: ПВД «Твердиня», 2007. – С. 26–36. 8. Мушинка М. Володимир Гнатюк – визначний дослідник фольклору Пряшівщини / М. Мушинка // Матеріали до української етнології у Свидку. – Пряшів, 1967. – Т. III. – С. 76–79. 9. Росовецький С. Фольклор України та український фольклор // Український фольклор у теоретичному висвітленні. Підручник / С. Росовецький. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 623 с. 10. Співанки-хроніки. Новини / Упоряд. О. Дей, С. Грица. – К.: Наукова думка, 1972. – С. 152–153, 157. 11. Тамаш Ю. Традиційна культура русинів і українців Югославії / Ю. Тамаш // Українська література: матеріали I конгресу МАУ / За ред. О. Мишанича. – К., 1995. – С. 177–190. 12. Українці в світі. Довідкове видання / Автори-упорядники В. М. Воронін, С. А. Дроздовська. – К.: Український центр духовної культури, 2005. – 142 с. 13. Храплива-Щур Л. Щоденний побут / Л. Храплива-Щур // Українські народні звичаї в теперішньому побуті. – К.: Управління освіти Київської державної обласної адміністрації, 1993. – 77 с.

Анатолій Ціпко

Досвід українського словесно-культурного самоозначення та самовираження

У матеріалі висвітлено напрямні українського культуротворення. У цьому процесі місце (природа) є тлом та середовищем самого культуротворення та фондом і «постачальником» образності у творчих діях словесно-культурного ґрунтування та розгортання. Окремо зауважено дію реагування на зовнішні культурні засилання, що виступає способом отримання культурного набутку від спідві світу внутрішнього (місцевого) та зовнішнього (навколишнього).

In the paper the process of Ukrainian cultural creation is shown. In this process the place (nature) is the background and environment for cultural creation itself as well as a fund and “provider” of figuration in creative actions of word-cultural grounding and showing. The reaction on external cultural messages which are the method of cultural acquisition from interaction of internal (local) world and external (surrounding) world are specially remarked.

Способи середньовічного увиходження української культури у взаємини зі світовими духовно-культурними центрами і, зокрема, словесності як основного підґрунтя українського культуротворення виявляється тим матеріалом, що потребує дедалі докладнішого розгляду, з огляду на потребу з'ясування глибинних механізмів самого українського куль-

туротворення, які показали вагомий зразок синтетичного витвору із застосуванням власного культурного набутку у поєднанні його зі світовими занесеннями. Так заклалися підвалини української культури останнього тисячоліття. Тоді саме завдяки поєднанню власного – старого і занесеного – нового утворився загальний словесно-культур-